Eduskunnan maa- ja metsätalosvaliokunta
mmv@eduskunta.fi

Viite: Hiilettömään, puhtaaseen, uusiutuvaan energiaan kustannustehokkaasti - lausuntopyyntö 10.11.2017

Aihe: HE 175/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta annetun lain ja tuulivoiman kompensaatioalueista annetun lain 6§:n muuttamisesta

1. Taustaa

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta annettua lakia. Laissa säädettäisiin tarjouskilpailuun perustuvasta preemiojärjestelmästä, jossa teknologianeutraalisti edistettäisiin uusiutuviin energialähteisiin perustuvia voimalaitosinvestointeja. Samalla syöttötariffijärjestelmä suljettaisiin biokaasuvoimaloiden ja puupolttoainevoimaloiden osalta.

2. Sahateollisuus ry:n lausunto

Sahateollisuus ry kiittää Maa- ja metsätalousvaliokuntaa lausuntopyynnöstä ja lausuu seuraavaa:

- *Energia- ja ilmastostrategiaa koskevassa eduskunnan kirjelmässä (EK 12/2017 vp)* ***eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy toimenpiteisiin erityisesti sahateollisuuden sivutuotteiden, purun ja kuoren, käyttöön saamiseksi ja tasavertaisen kilpailuaseman varmistamiseksi****.*

  Hallituksen esitys ei millään tavoin varmista sahojen sivutuotteiden käyttöön saamista ja tasavertaista kilpailuasemaa, eikä poista nykyistä metsähakkeen saamaa yksipuolista tukea tai vaihtoehtoisesti esitä tasavertaista tukea purulle ja kuorelle.

  Sahateollisuuden sivutuoteongelman ratkaisuksi esitys edellyttää sivutuotteita käyttävien suurten purua ja kuorta käyttävien yhdistetyn sähkön- ja lämmöntuotantolaitosten menestymistä 2TWh:n kiintiön kilpailutuksessa. Esityksessä on erikseen mainittu, että *kilpailutuksen tavoitteena on lisäksi lisätä tietoa eri teknologioiden kustannustasosta ja kilpailukyvystä sekä tarjouskilpailua koskevan menettelyn soveltamisesta* (s. 13). **Esitys <u>ei</u> viittaa siihen, että hallituksen tavoitteena olisi toteuttaa eduskunnan tahtoa** varmistaa sahojen sivutuotteiden tasavertainen kilpailuasema.

- Nykyinen uusiutuvan energian tuotantotukijärjestelmä tuli voimaan vuonna 2011. Sahateollisuuteen vaikuttavat tuet koostuvat metsähakesähkön tuotantotuesta ja mm. puupolttoaineille maksettavasta tuotantotuesta ja lämpöpreemiosta. Tarkoituksena oli siis maksaa sekä metsähakkeella että muilla puupolttoaineilla (tässä puru ja kuori) tuotetulle sähkölle tukea, mikä olisi ollut kilpailuneutraali ratkaisu. Koska puupolttoainelaitosten tuelle säädettiin 750 000 €:n laitoskohtainen leikkuri neljän perättäisen vuosikvartaalin ajalle, ei purua ja kuorta käyttäviä laitoksia ole kannattanut rakentaa. Seurauksena syntyi tilanne, jossa yhdelle (toisensa korvaavalle) polttoaineelle maksetaan tuki, mutta toisille ei. Markkina vääristyi.

- Sahateollisuuden vuosituotanto romahti finanssikriisin jälkeen yli 12 miljoonasta kuutiometristä vajaaseen kahdeksaan miljoonaan kuutiometriin. Edellämainitun tuen

voimaantullessa sahatavaran tuotanto oli elpynyt 9,5 miljoonaan kuutiometriin. Sahatavaratuotannon romahdus aiheutti myös sahojen sivutuotteiden tuotannon vastaavan putoamisen. Puupolttoainemarkkinalle syntyi vastaava rako, joka täytettiin metsähakkeella.

- Useissa suomalaisen sahateollisuuden kilpailijamaissa sahojen sivutuotteiden käyttöä uusiutuvan energian tuotantoon on tuettu vuosikausia, mikä heikentää suomalaisten sahojen kilpailuasemaa kansainvälisillä tuotemarkkinoilla.

- Lähes koko metsäteollisuuden tuotannon ennnustetaan kasvavan paperiteollisuutta lukuunottamatta. Sahatavaran tuotanto nousee kuluvana 12 miljoonaan kuutiometriin ja purun ja kuoren vastaavasti. Äänekosken sellutehtaan käynnistyminen tuo markkinoille merkittävän määrän kuorta, sillä tehdas ei pysty käyttämään kaikkia polttokelpoisia jakeita.

  Sivutuotteiden tarjonta kasvaa jo nyt täydelle markkinalle, jonne tungetaan metsähaketta sähköntuotantotukeen nojautuen. Sivutuotteiden tulisi ohittaa vartavasten tuotetun metsähakkeen voimalaitoksen ajojärjestyksessä.

  Purun ja kuoren hinnat ovat romahtaneet, ja osa jakeista on kertynyt sahoille kasoihin. Myyntitulojen pudotus heikentää sahojen kansainvälistä kilpailukykyä ja nettotulosta noin kahdella prosenttiyksiköllä. Matalakatteisella alalla vaikutus on radikaali.

- *Esityksen mukaan tuontipuulla tuotettua sähköä ei ole EU-oikeudesta johtuvista syistä mahdollista rajata preemiojärjestelmän ulkopuolelle. Pitkällä aikavälillä puunkäytön arvioidaan kasvavan eri käyttökohteissa materiaalikäytöstä bioenergiaan. Tuontipuun käytön rajoittaminen voisi lisätä puumarkkinajännitettä kotimaassa.*

  Arvio pitkän aikavälin kehityksestä on spekulatiivinen. Tuontihake ja sen tukeminen lisää tarjontaa täydelle markkinalle. Uusille polttolaitoksille rakennetaan parhailaan laitteistoja tuontihakkeen vastaanottoa varten, joten tuontihakkeen käytön kasvamiseen varaudutaan. Puupolttoaineiden ylitarjonnan takia toteamus puumarkkinajännitteestä on perusteeton.

  Sen sijaan tuki saattaa vääristää puumarkkinaa, koska osalle puunostajia maksetaan sähköntuotantotukea, joka valutetaan suoraan kantohintojen päälle (esim. x € / ainespuukuutiometri). Tämä parantaa keinotekoisesti ko. ostajan kilpailukykyä ainespuun haltuunotossa.

- *Esityksen mukaan hajautetun pientuotannon lisääntymisen, energian käytön tehostumisen ja lauhempien talvien seurauksena kaukolämpöverkkojen lämpökuorma pienenee. Arvion mukaan biomassaan perustuvan uusiutuvan energian lisäyspotentiaali rajoittuu lähinnä nykyisen fossiilisen polttoainekäytön korvaamiseen sekä pienen kokoluokan lämmönkäyttökohteisiin. Pienemmissä lämmönkäyttökohteissa (sahat, pienet kaukolämpöverkot) voi olla erillistä lämmöntuotantoa, joka olisi mahdollista korvata uudella sähkön- ja lämmöntuotantolaitoksella (s24).* Toisaalta *esityksen mukaan uusiutuvan energian absoluuttisen määrän odotetaan jatkavan kasvuaan vuoden 2020 jälkeen ilman uusia politiikkatoimia. Eniten kasvaisi metsähakkeen ja metsäteollisuuden jäteliemien käyttö* (s 11).

  CHP-tuotannolle asetetut reunaehdot saattavat hieman parantaa suurten purua ja kuorta käyttävien yhdistetyn sähkön- ja lämmöntuotantolaitosten (CHP) kilpailukykyä erityisesti

pääkaupunkiseudulla ja mahdollisesti suurteollisuuden yhteydessä myös korvausinvestointien osalta, mitkä eivät kuitenkaan lisää puupolttoaineiden käyttöä. Keski- ja Pohjois-Suomeen, jossa sahojen ongelma on suurin, ei hallituksen esitys tuo minkäänlaista ratkaisua. Hajautettu, sahojen yhteyteen soveltuva pien-CHP laitos ei tule menestymään kilpailussa investointikustannustason takia. Lisäksi 2TWh:n kiintiö on niin pieni, että parhaassakin tapauksessa CHP-tuotannon lisäys jää marginaaliseksi. Puupolttoaineiden ylitarjontaan ei ole muuta ratkaisua kuin kysynnän kasvattaminen. **Esityksestä puuttuu toimenpideehdotukset, miten fossiilisia polttoaineita voitaisiin korvata uusiutuvilla.**

- *Esityksen mukaan teollisuuden yhteistuotantohankkeilla arvioidaan olevan hyvät edellytykset menestyä tarjouskilpailussa etenkin hankkeissa, joissa polttoainekustannus on alhainen* (s24)

  Niin on nytkin. Jos polttoainekustannus on riittävän alhainen. Sahojen polttoaineiden hinta on liian alhainen.

- *Jos sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitos voittaisi tarjouskilpailun ja se hyväksyttäisiin preemiojärjestelmään, lisäisi se alueellisesti metsähakkeen, kuoren ja purun kysyntää vuodesta 2020 alkaen tai hieman myöhemmin (s25).*

  Käytännössä purun ja kuoren kysyntä alkaisi kasvaa aikaisintaan vuodesta 2021. **Sahateollisuuden ongelmaan tarvitaan välitön ratkaisu**, sillä ongelma pahenee polttojakeiden tarjonnan kasvaessa ja markkinan supistuessa.

- *Esityksessä mainitaan, että tavoitteena on ottaa käyttöön tuotantotukijärjestelmä energia- ja ilmastostrategian mukaisesti. Tavoitteena on kansantalouden kokonaisetu sekä preemiojärjestelmän kustannustehokkuus*.

  Nykyistä metsähakesähkön **tuotantotukijärjestelmää on kehuttu EU:n tehokkaimmaksi uusiutuvan energian tukijärjestelmäksi. Järjestelmä voi olla tehokas, mutta se ei toimi.** Metsähakkeen käyttö ei tuesta huolimatta ole noussut. Sen sijaan **tuki on aiheuttanut merkittäviä vahinkoja** sahateollisuudelle ja metsähakkeen toimitusketjuun investoineille urakoitsijoille.

- *Esityksen mukaan preemiojärjestelmässä voisi saada tukea purulla tuotetusta sähköstä. Tämä voi lisätä purun arvoa energian tuotannossa (Tällä hetkellä 15€/MWh), mikä parantaisi sahojen kannattavuutta. Tuki kannustaisi erityisesti sahojen omiin sähkön ja lämmöntuotantoilaitosten investointeihin nykyisessä markkinatilanteessa, jossa purun hinta oin alhainen. Purun lisääntyvä käyttö energian tuotantoon voi vaikuttaa sen saatavuuteen esimerkiksi pellettituotantoon, uusiin biopolttoainelaitoksiin ja muihin käyttökohteisiin (s 25)*

  Purun hinta on keinotekoisen alhainen metsähakkeen tuesta johtuen. Tämän hetken purun toimitushinta ei ole 15, vaan 14 €/MWh (Lähde: FOEX). Toimitushinnalla tarkoitetaan purun hintaa, jonka voimalaitokset nyt ottavat vastaan. Sopimukset ja hinnoittelu on tehty huomattavasti aiemmin. Purun markkinahinta, ts hinta, jolla purukauppaa nyt tehdään, on selvästi alle toimitushinnan ja laskee edelleen.

  Purun arvon lasku on heikentänyt sahojen kannattavuutta, joten arvon nousu ei parantaisi, vaan palauttaisi sahojen kannattavuutta vastaavalla osuudella.

sahateollisuus

Sahateollisuus ry | Säästöpankinranta 4 C 24 | FI-00530 Helsinki
tel +358 20 7790960 | info@sahateollisuus.com | www.sahateollisuus.com

Puru, kuori ja metsähake ovat toisensa korvaavia polttoaineita. Mikäli purulle löytyisi uusia käyttökohteita, voitaisiin se korvata metsähakkeella, mikä puolestaan edistäisi metsänhoidollisia tavoitteita ja kansallisessa metsästrategiassa asetetun tavoitteen saavuttamista (15 milj m3). Metsähakkeen, purun ja kuoren tulisi olla tasavertaisia polttoaineita.

3. Yhteenveto ja ehdotus ennakoimattoman energian tuotantotuen muuttamiseksi

Hallituksen esitys ei sisällä eduskunnan edellyttämiä toimenpiteitä erityisesti sahateollisuuden sivutuotteiden, purun ja kuoren, käyttöön saamiseksi ja tasavertaisen kilpailuaseman varmistamiseksi.

Sahateollisuuden ongelma voidaan ratkaista nopeasti asettamalla puru, kuori ja metsähake tasavertaiseen asemaan tukipolitiikassa. Molemmille sama tuki tai tuki pois. Uusiutuvan energian kysyntää on kasvattettava esim nostamalla fossiilisten lämmityspolttoaineiden verotusta.

Pitemmällä tähtäimellä ennakoimattoman sähköntuotannon aiheuttamaa säätövoimaongelmaa voitaisiin rajoittaa kokonaan uusitulla tukipolitiikalla. Tuulivoiman (tai aurinko-) kapasiteetin kasvattamisen tukemisen edellytykseksi voitaisiin asettaa vastaavan uusiutuvaan polttoaineeseen perustuvan säätövoimakapasiteetin rakentaminen. Tuki ohjattaisiin energiatuotantoyksikölle, joka koostuu sekä tuulivoimaloista että esimerkiksi taajamien tai teollisuuden yhteyteen rakennettavasta uusiutuvia puupolttoaineita käyttävästä CHP-tuotannosta. Yksikkö voi perustua myös kahden erillisen yhtiön yhteistyösopimukseen. Tuulivoimatuki ei enää pahentaisi sähköjärjestelmän epätasapainoa ja fossiilisia polttoaineita korvaavan puupohjaisen energian tuotanto saataisin kasvuun.

Lyhyellä tähtäimellä sahojen tilanne korjaantuisi saattamalla puru, kuori ja metsähake saman tuen piiriin tai poistamalla hakkeelta tuki. Tuen poisto rajoittaisi myös tuontihakkeen käyttöä.

Helsingissä 16.11.2017

Kai Merivuori
toimitusjohtaja
Sahateollisuus ry